

**Rapport naar aanleiding van symposium
'Corporate Collections as Emerging Heritage'.
Syrta Geldorf, 15 04 2019**

Tijdens dit symposium – een samenwerking tussen VBCN, UvA en Singer Museum – stond de rol van verschillende organisaties in het proces van collectiebeleid en erfgoedvorming centraal. De positie van belangrijke 'stakeholders' zoals musea, het galeriewezen, de overheid en kunstenaars werden uitgelicht, en dan met name vis-a-vis de gevolgen voor de gehele culturele sector wat betreft het verzamelen en het 'ontzamelen' van kunst. Cruciale vraagstukken als 'hoe komen beslissingen van verzamelen en ontzamen tot stand?', en 'wat zijn de gevolgen van kunstaankopen voor de kunstenaar?', passeerden de revue tijdens de introductie van Arnold Witte (UvA). Maar ook andere vragen zetten de toon; 'wat zijn nou eigenlijk de gevolgen van de verschillende doelstellingen van musea en bedrijven m.b.t. kunst en ligt daar wellicht een mogelijkheid tot samenwerking voor deze twee organisaties?'.

Arnold Witte (UvA), als eerste spreker, ging vervolgens naadloos over in een presentatie met als onderwerp hoe musea en bedrijven in het verleden samenwerkten op het gebied van collectiemobiliteit. Ondanks dat er weinig voorbeelden zijn van uitwisselingen tussen de twee, gaf hij een paar eclatante voorbeelden van met name bedrijven die kunst uit musea tentoonstelden. Eén daarvan is het komische voorbeeld van Renault die in de jaren zestig werken uit het Louvre (waaronder Monet en Manet) naar de bedrijfskantine overhevelde, genaamd 'Peinture à L'Usine'. Ondanks de afneembare trend van collectiemobiliteit tussen musea en bedrijven, liggen er volop interessante samenwerkingen voor het oprapen mits er enige vorm van bewustwording plaatsvindt m.b.t. de mogelijkheden (bedrijven hebben namelijk steeds betere voorzieningen voor het huisvesten van kunst).

De volgende spreker, Jan de Groot (UvA), gaf een interessante uiteenzetting van zijn onderzoek omtrent de totstandkoming van bedrijfscollecties. Omdat de vorming van een bedrijfscollectie niet vanzelfsprekend is, hebben bedrijfscuratoren allereerst de taak de bedrijfscollectie constant te legitimeren. Daaraan ten grondslag kunnen verschillende motieven liggen, zoals CSR (ter ondersteuning van het kunstveld bijvoorbeeld), opkrikken van het imago, en creativiteit bieden ten behoeve van werknemers. Vervolgens zijn er in de aanloop naar de aankoop van een kunstwerk drie stappen te onderscheiden in de besluitvorming; bewustwording (denk aan legitimiteit), afweging (denk aan artistieke kwaliteit) en keuze (denk aan thematische 'fit').

Monika Kackovic (UvA) richtte haar onderzoek op de ongelijke verdeling van succes op de kunstmarkt. Bezitten sommige kunstenaars,

ondanks de moeilijk te observeren verschillen, bijzondere kwaliteiten die ervoor zorgen dat zij meer succes hebben dan anderen? Dat is niet volledig aannemelijk, vertelt Monika. Uit haar onderzoek blijkt dat bepaalde kwaliteitssignalen ervoor zorgen dat zelfversterkende feedback mechanismen worden aangezwengeld waardoor sommige kunstenaars consequent meer succes hebben dan anderen. Aankoop door bedrijfscollecties bijvoorbeeld, oefenen op deze wijze invloed uit op de carrière van een kunstenaars. Laatstgenoemd schijnt het sterkste signaal van kwaliteit te zijn voor potentiële kopers, in vergelijking met andere signalen als affiliatie met galerieën, het ontvangen van een prijs en een recensie.

Fransje Kuijvenhoven (Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed) gaf een uiteenzetting van de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR) uit 1949 en de misverstanden omtrent deze regeling. Met name de misconceptie dat de regeling kunstbeleid omvat, is wijdverspreid. De BKR draagt in feite sociaal beleid uit. Vervolgens benadrukte Fransje dat kunstwerken wel degelijk volgens kwaliteitsnormen gehuisvest werden en dat uit onderzoek bleek dat 80 procent van de kunstenaars de BKR serieus nam.

Margriet Schavemaker (Stedelijk Amsterdam) gaf als laatste spreker een presentatie over de rol van inclusieve en exclusieve collecties in de toekomst van het cultureel erfgoed. Er is al enige tijd een inclusievere kijk op cultureel erfgoed in ontwikkeling. Met name de traditionele visie op hoe contemporaine kunst geëxposeerd hoort te worden - de 'white cube' gedachte - ligt onder vuur. Een merkbare verandering vind plaats naar sociaal en cultureel relevante kunst. Om relevant te blijven, behoren musea zich daarom aan te passen. Margriet ziet een rol weggelegd voor bedrijfscollecties, wie verzamelt wat, en waarom?

Ter afsluiting van de presentaties volgde een paneldiscussie onder leiding van Sabrina Kamstra met Riemer Knoop (Reinward Academie), Colin Huizing (Stedelijk Museum Schiedam), Dieuwertje Wijsmuller (Bureau CCC en Raad voor Cultuur) en Esther Vossen (Atrecht). Tijdens de discussie werd er met name aandacht besteed aan de herbestemming van bedrijfscollecties en de rol die musea en Collectie Nederland daarbij zouden kunnen spelen. Een oplossing voor het probleem van ontzamen zou revitaliseren of herbestemmen kunnen zijn.

- 13:30 Opening en welkom door Philippien Noordam (VBCN) en Arnold Witte (UvA)
- 13:45 Arnold Witte (UvA/KNIR): Le musee dans l'usine - Een historische blik op collectiemobiliteit tussen musea en bedrijven
- 14:00 Jan de Groot (UvA): Tussen kunst en bedrijf: onderzoek naar de waarde en waardering van kunst in de werkomgeving
- 14:25 Monika Kackovic (UvA): A stamp of approval: de effecten van kunstaankopen door bedrijven op de carrières van kunstenaars
- 14:50 Fransje Kuyvenhoven (RCE): De BKR. Zin en onzin over een sociale regeling (1949-1987).
- 15.15 Pauze
- 15:35 Margriet Schavemaker (Amsterdam Museum/UvA): Musea en het erfgoed van de toekomst: exclusieve versus inclusieve collecties
- 16:00 Forumdiscussie o.l.v. Sabrina Kamstra met Riemer Knoop (Reinward Academie), Esther Vossen (Altrecht/Het Vijfde Seizoen), Colin Huizing (Stedelijk Museum Schiedam/NOG Collectie), Dieuwertje Wijsmuller (Bureau CCC en Raad voor Cultuur) en Marineke van der Reijden (Mondriaan Fonds).